

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CÔNG TÁC CÁN BỘ TRONG CÔNG TÁC SẮP XẾP, TINH GỌN TỔ CHỨC BỘ MÁY CỦA HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ HIỆN NAY

TRỊNH THỊ PHƯƠNG OANH (*)

Tóm tắt: Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại cho Đảng và Nhà nước ta di sản lý luận khoa học sâu sắc và bài học quý báu về công tác cán bộ, nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ có đủ năng lực, phẩm chất để lãnh đạo cách mạng Việt Nam đi đến thắng lợi. Bài viết đưa ra các giải pháp vận dụng tư tưởng của Người đối với công tác cán bộ trong cuộc cách mạng sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị theo phương châm tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả hiện nay.

Từ khóa: Cán bộ; công tác cán bộ; Nghị quyết số 18-NQ/TW; tư tưởng Hồ Chí Minh.

Abstract: President Ho Chi Minh left the Party and State of Vietnam with a profound theoretical legacy and invaluable lessons on cadre work, aimed at building a contingent of officials with the competence and moral integrity to successfully lead the Vietnamese revolution. This article proposes solutions for applying his thought to cadre work within the ongoing reform of streamlining and restructuring the organizational apparatus of the political system in line with the principles of compactness, strength, functionality, effectiveness, and efficiency.

Keywords: Cadres; cadre work; Resolution No. 18-NQ/TW; Ho Chi Minh's thought.

Ngày nhận bài: 12/5/2025

Ngày biên tập: 15/5/2025

Ngày duyệt đăng: 19/7/2025

Trong nhiều nhiệm kỳ Đại hội, Đảng ta luôn xác định công tác cán bộ là nội dung quan trọng trong công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị. Đảng ta khẳng định: “Cán bộ là nhân tố quyết định sự thành bại của cách mạng; công tác cán bộ là khâu “then chốt” của công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị”⁽¹⁾. Nghiên cứu những nội dung cơ bản về cán bộ và công tác cán bộ trong di sản tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh để có cơ sở lý luận khoa học vận dụng vào thực tiễn, thực hiện thắng lợi cuộc cách mạng sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị theo phương châm tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả hiện nay là việc làm rất cần thiết hiện nay.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác cán bộ

Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến yếu tố con người, coi con người vừa là mục

tiêu, vừa là động lực của mọi cuộc cách mạng. Người đã sớm thấy được vai trò của cán bộ và tầm quan trọng của công tác cán bộ trong xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa. Người coi cán bộ là gốc của mọi công việc: “Công việc thành công hoặc thất bại đều do cán bộ tốt hay kém”⁽²⁾, vì “cán bộ là cái gốc của mọi công việc”⁽³⁾, và “Vấn đề cán bộ là một vấn đề rất trọng yếu, rất cần kíp”⁽⁴⁾. Đồng thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng sớm đưa ra những tiêu chuẩn của cán bộ, làm tiêu chí cho việc lựa chọn, đào tạo và sử dụng cán bộ. Trong tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc”, Người đã khái quát 12 điều về tư cách của đảng viên cách mạng; trong 12 điều ấy chủ yếu là các yêu cầu đối với người cán bộ chân chính, đặc biệt chú trọng việc thực hiện tự phê bình và phê bình, phải củng cố và giữ vững mối liên hệ giữa Đảng với quần chúng.

(*) TS; Trường Đại học Luật Hà Nội

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh vai trò “công bộc”, tinh thần phục vụ Nhân dân của cán bộ Đảng, Nhà nước. Người viết: “Chính phủ Cộng hòa dân chủ là gì? Là đây tớ chung của dân, từ Chủ tịch toàn quốc đến làng. Dân là chủ thì Chính phủ phải là đầy tớ. Làm việc ngày nay không phải là để thăng quan, phát tài”⁽⁵⁾. Đây chính là điểm khác biệt căn bản giữa chính quyền mới với chính quyền cũ, giữa cán bộ trong chính quyền mới với cán bộ trong chính quyền cũ.

Có thể khái quát công tác cán bộ trong tư tưởng Hồ Chí Minh tập trung vào một số vấn đề sau:

Thứ nhất, huấn luyện cán bộ. Theo quan điểm của Người, huấn luyện cán bộ là công việc gốc của Đảng. Để huấn luyện cán bộ, cần phải hiểu cán bộ, phải đặc biệt chú trọng bồi dưỡng đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên. Nội dung huấn luyện bao gồm: huấn luyện nghề nghiệp, huấn luyện chính trị, huấn luyện văn hóa, huấn luyện lý luận với từng đối tượng và phương pháp phù hợp, tỉ mỉ.

Thứ hai, dạy cán bộ và dùng cán bộ. Người cho rằng: “Đảng phải nuôi dạy cán bộ, như người làm vườn vun trồng những cây cối quý báu. Phải trọng nhân tài, trọng cán bộ, trọng mỗi một người có ích cho công việc chung của chúng ta”⁽⁶⁾. Vì vậy, Người đặc biệt chú trọng đến việc lựa chọn cán bộ tốt. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, muốn chọn được cán bộ tốt thì phải đảm bảo các yêu cầu: phải biết rõ cán bộ, phải cất nhắc cán bộ cho đúng, phải khéo dùng cán bộ, phải phân phối cán bộ cho đúng, phải giúp cán bộ, phải giữ gìn cán bộ⁽⁷⁾. Người nói: “Nơi nào mà các cán bộ cấp trên biết lựa chọn và dìu dắt, thì có nhiều cán bộ mới nảy nở và công việc rất phát triển. Trái lại, nơi nào cán bộ cấp trên không biết lựa chọn, dìu dắt, thì vẫn thiếu người mà công việc cứ luộm thuộm”⁽⁸⁾.

Trong việc dạy cán bộ vừa phải trang bị cho họ lý luận và thực tiễn, vừa phải giáo dục, đào tạo đội ngũ cán bộ kế cận. Quan điểm này của Người nhất quán trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau được Người hết sức quan tâm. Chính điều này đã tạo nên đội ngũ cán bộ kế cận kịp thời, được đào tạo bài bản, vừa có đức, vừa có tài, tăng cường

sức mạnh cho Đảng, cho chế độ. Trong việc dùng cán bộ, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ ra năm cách, bao gồm: chỉ đạo, nâng cao trình độ và kinh nghiệm, kiểm tra thường xuyên để rút kinh nghiệm, cải tạo đối với những trường hợp mắc sai lầm, giúp đỡ. Người cho rằng việc giải quyết những nhu cầu, lợi ích chính đáng của cán bộ “rất quan hệ với tinh thần của cán bộ, và sự thân ái đoàn kết trong Đảng”⁽⁹⁾. Trong việc dùng cán bộ phải vô tư khách quan, chú trọng vào tài năng và đạo đức, tinh thần phục vụ nhân dân của họ, tránh tình trạng nể nang, bè phái, lôi kéo anh em, bạn hữu và phải có lòng tin với họ.

Thứ ba, chính sách đối với cán bộ. Chủ tịch Hồ Chí Minh đưa ra “Mấy điểm lớn trong chính sách cán bộ”⁽¹⁰⁾, đó là: “Hiểu biết cán bộ; Khéo dùng cán bộ; Cất nhắc cán bộ; Thương yêu cán bộ; Phê bình cán bộ”⁽¹¹⁾.

Về hiểu biết cán bộ, theo Người, chỉ khi hiểu biết cán bộ cặn kẽ thì mới có chính sách cán bộ đúng. Muốn hiểu cán bộ thì phải lường trước được những căn bệnh mà cán bộ có thể mắc phải như tự cao, tự đại, ưa nịnh, đổ ky, máy móc... để từ đó cán bộ lãnh đạo tự sửa mình, làm gương. Khi nhìn cán bộ phải nhìn rộng, toàn diện và biện chứng trong suốt quá trình và trong hoạt động thực tiễn: “Xem xét cán bộ, không chỉ xem ngoài mặt mà còn phải xem tính chất của họ. Không chỉ xem một việc, một lúc mà phải xem toàn cả lịch sử, toàn cả công việc của họ”⁽¹²⁾.

Về khéo dùng cán bộ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, dùng cán bộ phải có những nguyên tắc cơ bản như: phải có tinh thần rộng rãi, phải có tính dạy bảo, giúp đỡ họ tiến bộ, phải sáng suốt, vui vẻ..., đồng thời phải biết khơi gợi, phát huy tinh thần dám nói, dám làm, dám phụ trách ở cán bộ. Muốn như vậy, cán bộ lãnh đạo “phải nghe, phải hỏi ý kiến của cấp dưới”⁽¹³⁾ để nâng cao tinh thần và sáng kiến của cấp dưới, đồng thời phải tự rút kinh nghiệm, hoàn thiện bản thân. Dùng cán bộ phải đúng người, đúng việc, phát huy hết năng lực và sở trường của họ: “Dùng cán bộ không đúng tài năng của họ, cũng là một cơ thất bại”⁽¹⁴⁾. Trong việc dùng cán bộ, phải biết khuyến khích sáng kiến và lòng hăng hái của cán bộ. Muốn như vậy phải phát huy

tính dân chủ trong lãnh đạo, tăng cường sự tin tưởng và sự đoàn kết của cấp trên với cấp dưới: “Dân chủ, sáng kiến, hăng hái, ba điều đó rất quan hệ với nhau. Có dân chủ mới làm cho cán bộ và quần chúng đề ra sáng kiến. Những sáng kiến đó được khen ngợi, thì những người đó càng thêm hăng hái, và người khác cũng học theo. Và trong khi tăng thêm sáng kiến và hăng hái làm việc, thì những khuyết điểm lật vật, cũng tự sửa chữa được nhiều”⁽¹⁵⁾.

Về cất nhắc cán bộ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng: “Phải có gan cất nhắc cán bộ”⁽¹⁶⁾; “Biết rõ ràng cán bộ mới có thể cất nhắc cán bộ một cách đúng mực”⁽¹⁷⁾. Cất nhắc cán bộ phải xem xét họ rõ ràng trong mọi hoàn cảnh, việc làm, trong cả một quá trình.

Về yêu thương cán bộ, để đào tạo một cán bộ tốt không phải dễ dàng gì, do đó cần phải thương yêu cán bộ, thấu hiểu họ, sẻ chia với họ và làm cho họ hăng hái, tiến bộ thêm. Đấu tranh, phê bình những khuyết điểm của cán bộ để họ hoàn thiện hơn cũng là một cách yêu thương: “Phải vun đắp chí khí của họ, để đi đến chỗ “bại cũng không nản, thắng cũng không kiêu”⁽¹⁸⁾.

Về phê bình cán bộ, Người cho rằng đối với những cán bộ sai lầm, phải giải thích rõ ràng để họ tự nhận ra khuyết điểm mà thành tâm sửa chữa. Tùy vào khuyết điểm mà phê bình và xử phạt cho đúng. Việc phê bình phải kỹ lưỡng, khéo léo, mang tính cảm hóa và trên tinh thần xây dựng. Người nói: “Phê bình cho đúng, chẳng những không làm giảm thể diện và uy tín của cán bộ, của Đảng. Trái lại, còn làm cho sự lãnh đạo mạnh mẽ hơn, thiết thực hơn, do đó mà uy tín và thể diện càng tăng thêm”⁽¹⁹⁾.

2. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác cán bộ trong công tác sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị hiện nay

Trong từng giai đoạn cách mạng, Đảng ta đã ban hành nhiều nghị quyết, quy định, hướng dẫn thể hiện các chủ trương, quan điểm về cán bộ và công tác cán bộ. Nghị quyết số 03-NQ/HNTW ngày 18/6/1997 Hội nghị Trung ương lần thứ ba khóa VIII khẳng định: “Cán bộ là nhân tố quyết định đến sự thành bại của cách mạng, gắn liền với vận

mệnh của Đảng, của đất nước và chế độ, là khâu then chốt trong công tác xây dựng Đảng”⁽²⁰⁾. Ngày 25/10/2017, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII ban hành Nghị quyết số 18-NQ/TW một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả. Tiếp đó, Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018 của Hội nghị Trung ương lần thứ bảy khóa XII về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ đã chỉ ra những mặt hạn chế của công tác cán bộ: “Công tác cán bộ còn nhiều hạn chế, bất cập, việc thực hiện một số nội dung còn hình thức. Đánh giá cán bộ vẫn là khâu yếu, chưa phản ánh đúng thực chất, chưa gắn với kết quả, sản phẩm cụ thể, không ít trường hợp còn cảm tính, nể nang, dễ dãi hoặc định kiến. Quy hoạch cán bộ thiếu tính tổng thể, liên thông giữa các cấp, các ngành, các địa phương; còn dàn trải, khép kín, chưa bảo đảm phương châm “động” và “mở”. Công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chậm đổi mới, chưa kết hợp chặt chẽ giữa lý luận với thực tiễn, chưa gắn với quy hoạch và theo chức danh... Chủ trương thu hút nhân tài chậm được cụ thể hoá bằng các cơ chế, chính sách phù hợp; kết quả thu hút trí thức trẻ và người có trình độ cao chưa đạt yêu cầu. Chính sách cán bộ giữa các cấp, các ngành có mặt còn thiếu thống nhất, chưa đồng bộ; chính sách tiền lương, nhà ở và việc xem xét thi đua, khen thưởng chưa thực sự tạo động lực để cán bộ toàn tâm, toàn ý với công việc”⁽²¹⁾.

Triển khai thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW về sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy đã thực sự trở thành một cuộc cách mạng to lớn, sâu sắc để thay đổi những tư duy cũ, thói quen cũ, cách làm cũ trong công tác cán bộ nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của tổ chức bộ máy hệ thống chính trị. Đây là cuộc cách mạng khó khăn, nhưng cần thiết, đòi hỏi quyết tâm cao. Vì vậy, vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác cán bộ trong sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị cần tập trung vào một số vấn đề sau:

Một là, phải coi cán bộ và công tác cán bộ là gốc của mọi công việc, là mục tiêu, đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước. Nghị quyết số 18-NQ/TW không đề cập trực tiếp đến vấn đề cán bộ, nhưng trong quá trình triển khai thực hiện Nghị quyết có liên quan trực tiếp đến công tác cán bộ, bởi sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy là một cuộc cách mạng lớn, do đó công tác cán bộ là “then chốt của then chốt”.

Hai là, coi trọng và đổi mới việc đào tạo, huấn luyện cán bộ, nhằm nâng cao trình độ chính trị, lý luận cho cán bộ, đảng viên, đáp ứng với yêu cầu của cuộc cách mạng này. Việc sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy là một cuộc cách mạng trong tư duy và trong hành động, nếu không có những cán bộ kiên định với lý tưởng, nắm rõ đường lối của Đảng, có đạo đức cách mạng trong sáng, tất cả vì lợi ích của đất nước, của Nhân dân mà phục vụ thì sẽ ảnh hưởng đến hiệu quả của việc thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW.

Ba là, chú ý đến khâu tuyển chọn cán bộ để có được những cán bộ có trình độ, năng lực, đạo đức cách mạng. Khâu tuyển chọn cán bộ phải gắn liền với việc đào tạo và bồi dưỡng cán bộ. Muốn tuyển chọn được cán bộ thì phải hiểu về cán bộ và công tác cán bộ như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng căn dặn. Trong quá trình tinh gọn tổ chức bộ máy, Đảng ta cần sáng suốt lựa chọn những cán bộ tinh, tốt, đồng thời cũng mạnh dạn loại bỏ những cán bộ kém năng lực và phẩm chất. Việc sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy là cuộc cách mạng để loại bỏ quan niệm “biên chế suốt đời”, để cơ quan nhà nước không còn là nơi trú ẩn an toàn cho những người an phận, từ đó sẽ hình thành đội ngũ cán bộ năng động, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm.

Bốn là, dạy và dùng cán bộ đúng người, đúng việc. Trong quá trình tinh gọn tổ chức bộ máy, việc có những cán bộ biết làm việc, am hiểu, tinh thông, nhạy bén với công việc được bố trí, sắp xếp vào vị trí đúng sở trường, chuyên môn của mình thì giống như “con dao pha” có ích cho việc chung. Để làm được điều này, đội ngũ lãnh đạo phải nhìn được ưu điểm, hạn chế của cán bộ và có những biện pháp để bồi dưỡng những ưu

điểm, hạn chế những khuyết điểm; đánh giá cán bộ phải khách quan, có tiêu chí rõ ràng để đảm bảo sự công bằng và nâng cao tinh thần trách nhiệm, chí công vô tư của cán bộ.

Năm là, thực hiện tốt chính sách cán bộ. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng: “Đảng ta gồm có hàng triệu người, hàng vạn cán bộ. Trong đó, sĩ, công, nông, thương, binh đều có. Từng lớp xã hội khác nhau, trình độ, văn hoá khác nhau; tính tình cá nhân cũng không giống hết. Sao cho đối đãi đúng với mọi người? Đó là một vấn đề rất trọng yếu”⁽²²⁾. Do đó, cần tiếp tục đổi mới chính sách đào tạo, bồi dưỡng, tiền lương, thi đua, khen thưởng, đãi ngộ xứng đáng để bố trí đúng, phù hợp cán bộ và có chính sách đãi ngộ, khen thưởng kịp thời để động viên họ hết lòng cống hiến tài năng, sức lực cho cách mạng...

Cuộc cách mạng sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị sẽ tác động rất lớn đến công việc, đời sống của cán bộ, sẽ có những tâm tư, trăn trở, do đó phải làm cho tốt chính sách đối với cán bộ. Làm tốt chính sách cán bộ chính là nền tảng quan trọng để thực hiện thành công Nghị quyết số 18-NQ/TW, góp phần đưa đất nước vững bước tiến vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam./.

Ghi chú:

(1), (21) Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII, *Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018 về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ.*

(2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15), (16), (17), (18), (19), (22) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.313, tr.309, tr.313, tr.74-75, tr.313, tr.313-314, tr.166, tr.316, tr.316, tr.317, tr.318, tr.321, tr.283, tr.284, tr.321, tr.321, tr.323, tr.324, tr.316.

(20) Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII, *Nghị quyết số 03-NQ/HNTW ngày 18/6/1997 về chiến lược cán bộ thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước phát huy quyền làm chủ của nhân dân, tiếp tục xây dựng Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong sạch, vững mạnh.*